

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 788/2015-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. decembra 2015 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokátskou kanceláriou Andrej Mojžiš, s. r. o., Gen. Svobodu 16, Pezinok, vo veci namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Cdo 587/2014 z 19. augusta 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. októbra 2015 osobne do podateľne doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 7 Cdo 587/2014 z 19. augusta 2015.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka 16. septembra 2008 podala Okresnému súdu Pezinok (ďalej len „okresný súd“) žalobu o určenie neplatnosti zmluvy o nadstavbe bytového domu uzavretej 26. mája 2008. V podanej žalobe okrem ďalších žalovaných za žalovaných 4 a 5 označila [REDACTED] a [REDACTED] (ďalej len „pôvodní žalovaní“), a to ako vtedajších vlastníkov bytu č. 4 a účastníkov napadnutej zmluvy o nadstavbe. V priebehu konania pôvodní žalovaní previedli vlastnícke právo k bytu č. 4 na [REDACTED] (ďalej len „nový žalovaný“). Vychádzajúc z názoru, že po začatí konania nastala právna skutočnosť, s ktorou právne predpisy spájajú prevod alebo prechod práv alebo povinností, o ktorých sa koná (t. j. že nový žalovaný nadobudnutím vlastníckeho práva k bytu vstúpil do práv a povinností účastníka zmluvy o nadstavbe, o určenie neplatnosti ktorej sa v konaní rozhodovalo), sťažovateľka v zmysle ustanovenia § 92 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku navrhla zmenu na strane žalovaných tak, aby namiesto pôvodných žalovaných vstúpil do ich postavenia nový žalovaný ako nový vlastník bytu č. 4.

Uznesením okresného súdu č. k. 4 C 1174/2008-65 z 11. októbra 2010 bola navrhnutá zmena účastníkov konania pripustená. Okresný súd konštatoval, že prevod vlastníckeho práva k bytu č. 4 je takou skutočnosťou, s ktorou právne predpisy spájajú prevod alebo prechod práv alebo povinností, o ktorých sa koná, a aplikoval ustanovenie § 92 ods. 2 a 3 Občianskeho súdneho poriadku. Podľa sťažovateľky možno konštatovať, že okresný súd považoval za preukázané, že k prevodu alebo prechodu práv a povinností, o ktorých sa koná, došlo uvedeným prevodom vlastníckeho práva k bytu č. 4. Uznesenie sa stalo právoplatným a vykonateľným 26. októbra 2010 a nebolo zrušené na základe mimoriadneho opravného prostriedku. Zároveň nejde o uznesenie, ktorým sa upravuje vedenie konania, a preto okresný súd je týmto uznesením viazaný.

Po vydaní uznesenia konal okresný súd ďalej už s novým žalovaným popri ostatných žalovaných. S pôvodnými žalovanými už ďalej nekonal.

Rozsudkom okresného súdu č. k. 4 C 1174/2008-120 z 12. júla 2011 bola žaloba v celom rozsahu zamietnutá, a to z dôvodu, že zmena účastníkov konania spôsobila

nedostatok pasívnej legitímácie na strane žalovaných, pretože účastníkmi súdneho konania v čase vyhlásenia rozsudku neboli všetci účastníci zmluvy o nadstavbe, t. j. všetky osoby, ktoré majú hmotnoprávny vzťah k veci, o ktorej sa koná. Okresný súd teda v rozpore so svojím predchádzajúcim právnym názorom vyjadreným v tom čase v právoplatnom uznesení o pripustení zmeny účastníka konania v rozsudku už tvrdí opak, t. j. že počas konania nedošlo k takej skutočnosti, s ktorou právne predpisy spájajú prevod alebo prechod práv alebo povinností, o ktorých sa koná (preto nebol daný dôvod na zmenu účastníkov konania).

Rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 Co 281/2011 z 25. marca 2014 bol rozsudok okresného súdu potvrdený. Aj podľa názoru krajského súdu prevodom vlastníckeho práva k bytu nedochádza k prechodu práv a povinností, o ktorých sa koná. Tým aj krajský súd rozhodol v rozpore s už právoplatným uznesením okresného súdu č. k. 4 C 1174/2008-65 z 11. októbra 2010. Námietku, podľa ktorej v zmysle § 170 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku bol okresný súd viazaný svojím rozhodnutím o pripustení zmeny účastníkov konania, a preto nemohol v ďalšom rozhodnutí tvrdiť opak, posúdil ako nedôvodnú.

Uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 7 Cdo 587/2014 z 19. augusta 2015 bolo dovolanie sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu odmietnuté s tým, že sa nepreukázala existencia procesnej vady uvedenej v ustanovení § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku, keďže podľa názoru najvyššieho súdu „... *súd prvého stupňa konajúc o návrhu navrhovateľky na zámenu účastníkov konania postupoval v súlade s procesnými predpismi*“. Napriek tomu, že sťažovateľka v podanom dovolaní poukázala na právne závery uvedené v uznesení najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 188/2011 z 30. novembra 2011 v inej veci (toto uznesenie dokonca predložila v prílohe dovolania), najvyšší súd sa s právnymi závermi uvedenými v tomto uznesení nevysporiadal a neodôvodnil ani odklon od nich.

Podľa názoru sťažovateľky najvyšší súd postupoval v rozpore so zákonom, pretože jeho právne závery sú v rozpore s už uvedeným uznesením najvyššieho súdu, ktorý

v obdobnej veci konštatoval porušenie práva žalobcu, keď mu postupom súdov bola odňatá možnosť konať pred súdom. Keďže najvyšší súd žiadnym spôsobom neodôvodnil odklon od právneho názoru vysloveného v inej veci, možno podľa názoru sťažovateľky jednoznačne konštatovať, že došlo k porušeniu povinnosti rozhodovať v obdobných veciach rovnako, a tým zachovávať právnu istotu a predvídateľnosť práva. Týmto postupom najvyššieho súdu bola sťažovateľke odňatá možnosť konať pred súdom, čím došlo k porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy.

Hoci už dosiaľ uvedené skutočnosti postačujú na to, aby bolo sťažnosti vyhovené, sťažovateľka poukazuje aj na ďalšie nesprávnosti v záveroch najvyššieho súdu.

Sťažovateľka súhlasí s názorom najvyššieho súdu, podľa ktorého v rámci rozhodnutia podľa § 92 ods. 2 a 3 Občianskeho súdneho poriadku sa nemajú hodnotiť právne úkony z hľadiska ich platnosti, lebo by išlo o posúdenie naplnenia predpokladov právneho nástupníctva z pohľadu hmotno-právnej úpravy, a teda o riešenie predbežnej otázky dôležitej pre rozhodnutie o veci samej. V danom prípade na pripustenie zmeny účastníkov súdu postačil okrem návrhu sťažovateľky na pripustenie zmeny list vlastníctva dostupný na internete, z ktorého vyplývala zmena vlastníka bytu, pričom okresný súd neskúmal platnosť darovacej zmluvy. Sťažovateľka a ani žiaden iný účastník konania o to okresný súd ani nežiadali. Okresný súd teda pri vydaní rozhodnutia o zmene účastníka konania vychádzal len z predpokladu platnosti právneho úkonu, pričom zo spisu nevyplýva, že by darovaciu zmluvu hodnotil z hľadiska jej platnosti. Aplikujúc však už uvedený právny názor najvyššieho súdu, okresný súd sa v čase vydania rozsudku mohol a mal odchýliť od svojho už právoplatného rozhodnutia o zmene účastníkov len vtedy, ak by v rámci riešenia predbežnej hmotno-právnej otázky dôležitej pre rozhodnutie vo veci samej dospel neskôr k záveru, že k prevodu vlastníckeho práva z pôvodných žalovaných na nového žalovaného nedošlo (napr. z dôvodu neplatnosti darovacej zmluvy). V konaní však takáto skutočnosť nevyšla najavo a okresný súd zmenu svojho predchádzajúceho právoplatného rozhodnutia takouto skutočnosťou v rozsudku neodôvodnil.

Podľa názoru sťažovateľky v uvedenom postupe okresného súdu žiaden súlad s procesnými predpismi nevidno, a preto nemožno súhlasiť s právnym názorom najvyššieho súdu, podľa ktorého okresný súd pri rozhodovaní o návrhu sťažovateľky na zámenu účastníkov konania postupoval v súlade s procesnými predpismi. Navyše, vzhľadom na existenciu právoplatného rozhodnutia o zmene účastníkov konania bol následný rozsudok okresného súdu nepredvídateľný a prekvapivý. Konečné rozhodnutie je o to prekvapivejšie, že okresný súd o veci, ktorá mala podľa jeho názoru procesný nedostatok, konal takmer rok, pričom vykonal aj navrhované dôkazy. Sťažovateľka nedostala na pojednávaní žiaden priestor na to, aby na takúto zmenu právneho názoru okresného súdu mohla kvalifikovane reagovať.

Podľa sťažovateľky nemožno súhlasiť ani s tým názorom najvyššieho súdu, podľa ktorého rozsudky okresného súdu a krajského súdu nie sú arbitrárne. Arbitrárnosť rozsudku okresného súdu možno jednoznačne vidieť v skutočnosti, že žiadnym spôsobom neodôvodnil zmenu svojho právneho názoru na otázku právneho nástupníctva vyjadreného v právoplatnom rozhodnutí o povolení zmeny účastníkov konania. Arbitrárnosť rozhodnutia krajského súdu možno zase vidieť v tom, že otázku, či prevodom vlastníckeho práva k bytu dochádza aj k prechodu práv a povinností tvoriacich predmet žaloby, sa zmienil jedinou a navyše právne nepresnou vetou, keď uviedol, že *„prevodom vlastníckeho práva k bytu pôvodný vlastník stráca len toto vlastnícke právo k bytu, nie však postavenie účastníka zmluvy o nadstavbe bytového domu, ktorú uzavrel ako zmluvná strana, pretože zo žiadneho zákonného ustanovenia nevyplýva, že by nový vlastník bytu spolu s nadobudnutím toho vlastníckeho práva sa zároveň stal účastníkom pred týmto prevodom uzavretej zmluvy o nadstavbe bytového domu, t. j. zmluvnou stranou predmetnej zmluvy“*.

V tejto súvislosti sťažovateľka krajskému súdu vyčíta, že nevedel, resp. odmietol poskytnúť právnu ochranu v prípade, v ktorom právny predpis určitú životnú situáciu explicitne neupravuje. Povinnosťou krajského súdu bolo hľadať a nájsť právo v oblasti, ktorú právne predpisy vyslovene neupravujú. Poznámku o tom, že žiadny právny predpis danú otázku neupravuje, nemožno považovať za právne relevantnú argumentáciu, resp.

za odôvodnenie, ktoré by bolo v súlade s ústavným právom na súdnu ochranu. Sťažovateľke tiež stále chýba odpoveď na otázku, či okresný súd mohol zmeniť svoje právoplatné rozhodnutie, keď počas konania nevyšli najavo iné skutočnosti, ako tie, z ktorých sa vychádzalo pri vydaní rozhodnutia o pripustení zmeny účastníkov.

Napokon sťažovateľka považuje uznesenie najvyššieho súdu za zmätočné aj preto, že na s. 12 uznesenia sa najvyšší súd venoval otázke prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 242 ods. 2 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku, ktorou mala sťažovateľka údajne prípustnosť dovolania odôvodňovať. Otázkou teda ostáva, či sa najvyšší súd skutočne zaoberal dovolaním sťažovateľky alebo dovolaním týkajúcim sa iného konania. Skutočnosť, že najvyšší súd ignoroval sťažovateľkou akcentované uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 188/2011 z 30. novembra 2011 v kombinácii s odkazom na neexistujúce odôvodnenie prípustnosti dovolania podľa § 242 ods. 2 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku naznačuje, že je to pravdepodobné.

Kvôli úplnosti sťažovateľka ešte uvádza, že proti rozsudku krajského súdu č. k. 8 Co 281/2011-137 z 25. marca 2014 podala popri dovolaní aj sťažnosť ústavnému súdu, pričom uznesením ústavného súdu č. k. I. ÚS 686/2014-23 z 12. novembra 2014 bola sťažnosť odmietnutá z dôvodu jej predčasnosti, keďže o ochrane ňou označených práv mal najprv rozhodovať najvyšší súd v rámci dovolacieho konania.

Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľky(...) na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 7Cdo 587/2014 zo dňa 19.08.2015 porušené bolo.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 7Cdo 587/2014 zo dňa 19.08.2015 zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.“

Sťažovateľka tiež požaduje, aby ústavný súd dočasným opatrením odložil vykonateľnosť rozsudku okresného súdu č. k. 4 C 1174/2008-120 z 12. júla 2011 v spojení s rozsudkom krajského súdu č. k. 8 Co 281/2011-137 z 25. marca 2014, keďže z týchto rozsudkov vyplýva jej povinnosť nahradiť trovy konania v nezanedbateľnej výške.

II.

Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 7 Cdo 587/2014 z 19. augusta 2015 vyplýva, že ním bolo odmietnuté dovolanie sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 8 Co 281/2011 z 25. marca 2014. Podľa konštatovania najvyššieho súdu sťažovateľka odňatie možnosti konať pred súdom videla v tom, že okresný súd pred vydaním rozhodnutia o pripustení zmeny účastníkov musel mať a mal v zmysle § 92 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku za preukázané, že prevodom vlastníckeho práva k bytu došlo aj k prechodu práv a povinností z napadnutej zmluvy o nadstavbe z pôvodných žalovaných na nového žalovaného, a preto ak krajský súd potvrdil rozsudok okresného súdu, zmenil tým už právoplatné uznesenie okresného súdu č. k. 4 C 1174/2008-65 z 11. októbra 2010. Podľa názoru najvyššieho súdu súd môže po začatí konania na návrh účastníka pripustiť, aby do konania vstúpil ďalší účastník, a to na strane navrhovateľa alebo odporcu. Toto ustanovenie vychádza z rešpektovania dispozičnej zásady v občianskom súdnom konaní. Zákon nestanovuje dôvody, za splnenia ktorých má súd vstup ďalšieho účastníka do konania pripustiť alebo nepripustiť. Bude to záležať od úvahy súdu, a to vzhľadom na konkrétne skutočnosti v danom konkrétnom prípade. Z ustanovenia § 92 ods. 3 prvej vety Občianskeho súdneho poriadku síce vyplýva, že súd rozhodujúci o súhlase so zmenou musí posúdiť, či navrhovateľ preukázal prechod alebo prevod práv a povinností, avšak pre účely tohto rozhodnutia stačí preukázanie, že nastala (formálno-právna) skutočnosť, ktorá môže mať podľa hmotného práva za následok prechod alebo prevod práv a povinností. Súd však v tomto štádiu nie je oprávnený hodnotiť, či sú inak naplnené predpoklady pre takéto právne nástupníctvo z pohľadu hmotno-právnej úpravy. To znamená, že nie je jeho úlohou prechod alebo prevod práv a povinností posúdiť podľa hmotného práva v rozsahu zodpovedajúcom

možnému záveru pre rozhodnutie vo veci samej (posúdiť, či podľa hmotného práva skutočne k prechodu alebo prevodu práv a povinností došlo). Súd teda nemá v rámci rozhodnutia podľa § 92 ods. 2 a 3 Občianskeho súdneho poriadku hodnotiť právne úkony z hľadiska ich platnosti, lebo by išlo o posúdenie naplnenia predpokladov právneho nástupníctva z pohľadu hmotno-právnej úpravy, a teda o riešenie predbežnej otázky dôležitej pre rozhodnutie vo veci samej. Návrhu na realizáciu procesného nástupníctva je možné vyhovieť, ak sú preukázané formálne podmienky, teda že nastala právna skutočnosť, s ktorou právne predpisy spájajú prevod alebo prechod práva na iného, že sa táto právna skutočnosť týka práva alebo povinnosti doterajšieho účastníka konania a že nastala po začatí konania. Súd skúma, či táto právna skutočnosť je spôsobilá mať za následok prechod alebo prevod práva alebo povinností, o ktoré v konaní ide. Otázka, či tvrdené právo alebo povinnosť, ktoré mali byť prevedené alebo mali prejsť na iného, existujú alebo skutočne na iného prešli, alebo boli prevedené, sa súd môže zaoberať len v rozhodnutí vo veci samej, nie však pri skúmaní procesného nástupníctva. Vyplýva z toho, že okresný súd, konajúc o návrhu sťažovateľky na zámenu účastníkov konania, postupoval v súlade s procesnými predpismi.

Pokiaľ sťažovateľka vytýka rozsudku krajského súdu arbitrárnosť a nedostatočné odôvodnenie, podľa názoru najvyššieho súdu bol rozsudok odôvodnený postačujúco, a to aj v nadväznosti na odôvodnenie rozsudku okresného súdu. Sťažovateľka prípustnosť dovolania odôvodňovala tiež z § 242 ods. 2 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku. Z obsahu dovolania vyplýva, že sťažovateľka namieta nesprávne právne posúdenie vznesenej námietky premlčania žalovanou. Nesprávnym právnym posúdením veci možno však odôvodniť iba také dovolanie, ktorého prípustnosť sa opierala o ustanovenie § 238, resp. § 239 Občianskeho súdneho poriadku.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo

ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ustavneho súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorsich predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý navrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého navrhu ústavný súd skúma, i dôvody uvedene v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia navrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, navrhy, ktoré nemajú náležitosti predpisane zákonom, neprípustné navrhy alebo navrhy podane niekým zjavne neoprávneným, navrhy podane oneskorene, ako aj navrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti navrhu mozno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho zakladneho práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený navrh preto mozno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu moznosť porušenia označeného zakladneho práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posudiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systemu všeobecných súdov, ale podľa . 124 ústavy je nezávislým sudnym orgánom ochrany ústavnosti.

Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Jadrom sťažnosti je právny názor sťažovateľky, podľa ktorého postupom všeobecných súdov jej bola odňatá možnosť konať vo veci, pretože okresný súd pripustil zmenu účastníkov konania na žalovanej strane v zmysle návrhu sťažovateľky, ale napriek tomu vo veci samej jej žalobe nevyhovel preto, že nepovažoval nového žalovaného za hmotnoprávneho nástupcu pôvodných žalovaných. Bol teda v merite veci toho názoru, že nový žalovaný nie je vecne pasívne legitimovaný, hoci pri rozhodovaní o pripustení zmeny účastníkov konania zaujal presne opačné stanovisko. Podľa presvedčenia sťažovateľky rozhodnutím vo veci samej došlo k zmene uznesenia o pripustení nového žalovaného do konania, a to bez toho, aby bolo toto právoplatné uznesenie v predpísanom konaní zrušené.

Z pohľadu ústavného súdu treba konštatovať, že závery najvyššieho súdu sú dostatočné, jasne formulované a plne presvedčivé. V žiadnom prípade sa nejavia ako arbitrárne či zjavne neodôvodnené. Skutočnosť, že sťažovateľka má odlišný názor, nezakladá sama osebe porušenie označených článkov ústavy a dohovoru.

Podľa § 92 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku ak po začatí konania nastala právna skutočnosť, s ktorou právne predpisy spájajú prevod alebo prechod práv alebo povinnosti,

o ktorých sa koná, môže navrhovateľ alebo ten, na koho boli tieto práva alebo povinnosti prevedené, alebo na koho prešli, navrhnúť, aby do konania na miesto doterajšieho účastníka vstúpil ten, na koho boli tieto práva alebo povinnosti prevedené alebo na koho prešli.

Podľa § 92 ods. 3 prvej vety Občianskeho súdneho poriadku súd vyhovie návrhu, ak sa preukáže, že po začatí konania nastala právna skutočnosť uvedená v odseku 2, a ak s tým súhlasí ten, kto má vstúpiť namiesto navrhovateľa; súhlas odporcu alebo toho, kto má vstúpiť na jeho miesto, sa nevyžaduje.

Najvyšší súd presvedčivo vykladá tieto ustanovenia tak, že vychádzajú z rešpektovania dispozičnej zásady platnej v občianskom súdnom konaní, a práve preto pre účely rozhodnutia podľa § 92 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku stačí preukázať, že nastala (formálno-právna) skutočnosť, ktorá môže mať podľa hmotného práva za následok prechod alebo prevod práv a povinností. V tomto štádiu konania však súd nie je oprávnený hodnotiť, či sú naplnené predpoklady pre takéto právne nástupníctvo z pohľadu hmotno-právnej úpravy.

V rámci dispozičnej zásady v občianskom súdnom konaní je plne vecou slobodnej úvahy žalobcu, koho označí vo svojej žalobe ako žalovaného. Bez ohľadu na to, či podľa predbežného názoru súdu je označený žalovaný naozaj nositeľom tvrdených hmotných práv, resp. povinností, musí o podanej žalobe konať a o nej napokon meritórne rozhodnúť. Ak sa ukáže, že žalobcom označený žalovaný hmotno-právne nie je pasívne legitimovaný (nie je nositeľom takých práv, resp. povinností, o aké žalobcovi v podanej žalobe ide), žalobu zamietne.

V zásade obdobnými úvahami sa riadi aj zmena v osobe žalovaného v priebehu súdneho konania. Aj v tomto prípade je vecou slobodného rozhodnutia žalobcu, či sa rozhodne označiť za žalovaného inú osobu, než akú označil v pôvodne podanej žalobe. Motívom, pre ktorý sa žalobca spravidla takto rozhodne, je prípad, ktorý má na mysli ustanovenie § 92 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku.

Dispozičná sloboda žalobcu je v prípade zmeny účastníka konania viazaná na súhlas súdu v zmysle § 92 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku. Práve potreba takéhoto súhlasu súdu znamená vo svojich dôsledkoch, že dispozičná sloboda žalobcu pri rozhodovaní sa o zmene účastníka na žalovanej strane je menšia, než je jeho dispozičná sloboda pri podávaní žaloby, keď k označeniu osoby žalovaného ničí súhlas (teda ani súhlas súdu) nepotrebuje.

Ústavnoprávne konformný výklad ustanovenia § 92 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku musí byť taký, aby čo najviac rešpektoval dispozičnú slobodu žalobcu. Zároveň však s ohľadom na procesnú ekonómiu je na mieste pri rozhodovaní súdu o zmene účastníka konania presvedčiť sa, či nastala formálno-právna skutočnosť, ktorá môže mať podľa hmotného práva za následok prevod alebo prechod práv a povinností. Rozhodnutím o pripustení zmeny účastníka na strane žalovaného súd nijako neprejudikuje konečný záver o tom, či nový žalovaný, ktorého súd na základe návrhu žalobcu pripustil do konania, je naozaj po hmotno-právnej stránke vo veci pasívne legitimovaný, teda či je, alebo nie je nositeľom tých hmotných práv, resp. povinností, o ktoré v konaní ide.

Možno zhrnúť, že riziko nesprávneho výberu osoby nového žalovaného, ktorý má nahradiť pôvodne žalovanú osobu, nesie v konečnom dôsledku žalobca. Súd, ktorý v zmysle § 92 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku rozhodne o pripustení zmeny v osobe účastníka konania na tom základe, že formálno-právne nastala skutočnosť, ktorá by podľa hmotného práva mohla mať za následok prevod alebo prechod práv a povinností, je právoplatným uznesením o pripustení zmeny v osobe účastníka konania viazaný len procesno-právne, teda len v tom smere, že v ďalšom smie konať už len s novým účastníkom. Nijako tým nie je obmedzené jeho právo meritórne posúdiť, či preukázaná skutočnosť naozaj hmotno-právne znamenala vo svojich dôsledkoch prevod alebo prechod práv alebo povinností. Keďže hmotno-právnu stránku veci súd pri rozhodovaní podľa § 92 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku nerieši, nemožno logicky ani tvrdiť, že pokiaľ napokon vo veci samej dospeje k záveru, že z hmotno-právneho hľadiska k prevodu alebo prechodu práv alebo povinností

na nového účastníka nedošlo, potom meritórny záver o nedostatku hmotno-právnej legitímácie nového účastníka znamená zmenu uznesenia o pripustení nového účastníka do konania.

V uvedených súvislostiach je sťažovateľka presvedčená aj o tom, že vzhľadom na existenciu právoplatného rozhodnutia o zmene účastníkov konania bol následný rozsudok okresného súdu nepredvídateľný a prekvapivý, pričom sťažovateľka nedostala žiaden priestor na to, aby na zmenu právneho názoru súdu mohla kvalifikovane reagovať.

Ústavný súd je v tejto súvislosti toho názoru, že zdanlivá nepredvídateľnosť a prekvapivosť rozsudku okresného súdu vyplýva z nesprávneho záveru sťažovateľky, ktorá uznesenie okresného súdu o pripustení nového žalovaného do konania považovala za prejudiciálne potvrdenie jej názoru o prevode práv a povinností zo zmluvy o nadstavbe v hmotno-právnom ponímaní.

Ďalší argument, pre ktorý nemožno túto námietku akceptovať, spočíva v tom, že sťažovateľke nič nebránilo podrobne rozvinúť svoje stanovisko k pre ňu nepredvídateľnému a prekvapivému právnemu posúdeniu v odvolacom a neskôr v dovolacom konaní.

Sťažovateľka ďalej namieta, že všeobecné súdy sa odchyľili od právneho názoru vysloveného v inej skoršej veci, ktorú najvyšší súd riešil uznesením sp. zn. 2 Cdo 188/2011 z 30. novembra 2011. Hoci sťažovateľka túto skutočnosť v podanom dovolaní výslovne namietala (dokonca príslušné uznesenie najvyššieho súdu predložila v prílohe podaného dovolania), najvyšší súd sa touto jej námietkou vôbec nezaoberal, ale najmä nijako nezdôvodnil, prečo sa od skoršieho právneho názoru odchyľil.

Treba prisvedčiť sťažovateľke v tom, že najvyšší súd sa uvedenou dovolacou námietkou naozaj výslovne nezaoberal. Predpokladateľne sa tak stalo preto, že podľa názoru najvyššieho súdu vo veci, na ktorú sťažovateľka poukázala, nešlo o odlišný právny názor.

V prípade, na ktorý sťažovateľka poukazuje, išlo o zmenu v osobe žalobcu, ktorú okresný súd pripustil. Neskôr po zistení, že pôvodný žalobca (právnická osoba) zanikol bez právneho nástupcu, a preto jeho hmotné práva a povinnosti nemohli na nového žalobcu prejsť, svoje uznesenie o pripustení zmeny v osobe žalobcu zrušil (s poukazom na to, že uznesenie nenadobudlo právoplatnosť, lebo nemohlo byť doručené už neexistujúcemu pôvodnému žalobcovi) a vychádzal z toho, že vo veci i naďalej vystupuje pôvodný žalobca, ktorý však už medzičasom zanikol bez právneho nástupníctva, a preto konanie zastavil, čo potvrdil aj krajský súd. Najvyšší súd v citovanom dovolacom uznesení vysvetlil, že uznesenie o pripustení nového žalobcu do konania sa stalo právoplatným, pretože v čase jeho doručovania pôvodný žalobca už zanikol bez právneho nástupcu, a preto doručovať mu nebolo potrebné, ale ani možné. Podľa názoru najvyššieho súdu treba i naďalej vychádzať z existujúceho právoplatného uznesenia o pripustení nového žalobcu do konania a i naďalej konať s ním. Z uznesenia najvyššieho súdu možno vyrozumieť, že skutočnosť, podľa ktorej z hmotno-právneho hľadiska práva a povinnosti pôvodného žalobcu na nového žalobcu neprešli, sa potom prejaví v meritórnom výsledku konania. Len tam je možné zohľadniť nedostatok hmotno-právnej aktívnej legitimácie nového žalobcu a žalobu z tohto dôvodu prípadne zamietnuť.

Z pohľadu ústavného súdu možno konštatovať, že uvedené závery najvyššieho súdu vyplývajúce z jeho uznesenia sp. zn. 2 Cdo 188/2011 z 30. novembra 2011 v plnej miere korešpondujú so zásadnými právnymi závermi vyslovenými v uznesení najvyššieho súdu sp. zn. 7 Cdo 587/2014 z 19. augusta 2015, a preto uplatnená námietka sťažovateľky je nedôvodná.

Ďalej sťažovateľka namieta zmätočnosť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ktorý tvrdí, že sa venoval otázke prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 242 ods. 2 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku, ktorou vraj sťažovateľka odôvodňovala prípustnosť dovolania. V skutočnosti to tak nie je, sťažovateľka dovolanie s poukazom na toto ustanovenie neodôvodňovala a opačné tvrdenie najvyššieho súdu (spolu so skutočnosťou, že

sa vôbec nezaoberal citovaným odlišným uznesením najvyššieho súdu v obdobnom prípade) vytvára podozrenie, či sa najvyšší súd skutočne zaoberal dovolaním sťažovateľky.

Podľa názoru ústavného súdu v odôvodnení uznesenia najvyššieho súdu došlo k zrejmej chybe v písaní, pretože najvyšší súd v skutočnosti mal na mysli ustanovenie § 241 ods. 2 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého dovolanie možno odôvodniť len tým, že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Napokon považuje ústavný súd za potrebné konštatovať, že vecnou podstatou nespokojnosti sťažovateľky je právny názor okresného súdu a krajského súdu, podľa ktorého prevodom vlastníctva k bytu z pôvodných žalovaných na nového žalovaného nedošlo k prevodu či prechodu práv a povinností vyplývajúcich zo zmluvy o nadstavbe.

V uvedenej súvislosti je predovšetkým podstatné, že (ako na to najvyšší súd správne poukázal) v prípade dovolania, ktorého prípustnosť sa opiera o ustanovenie § 237 Občianskeho súdneho poriadku, nemožno uplatňovať ako dovolací dôvod nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 241 ods. 2 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku. Z toho ďalej vyplýva, že najvyšší súd nebol vôbec oprávnený skúmať prípadnú otázku správnosti či nesprávnosti uvedeného právneho názoru okresného súdu a krajského súdu. Napokon je podstatné, že sťažovateľka sa mohla brániť proti (podľa nej) nesprávne právne posúdeniu veci zo strany okresného súdu a krajského súdu podaním sťažnosti ústavnému súdu. Sťažovateľka síce takúto sťažnosť podala, avšak súčasne s dovolaním, a preto v tom čase ústavný súd musel jej sťažnosť hodnotiť ako predčasnú. V novej (teraz posudzovanej) sťažnosti sťažovateľka napadla len konanie a uznesenie najvyššieho súdu, nie teda aj konanie a rozsudok krajského súdu, hoci tak mohla urobiť v zákonnej dvojmesačnej lehote počítanej od právoplatnosti dovolacieho uznesenia najvyššieho súdu.

Berúc do úvahy uvedené skutočnosti, ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. decembra 2015